

SAŽETAK PRESUDE

MOCANU I OSTALI PROTIV RUMUNJSKE OD 17. RUJNA 2014. ZAHTJEVI BR. 10865/09, 45886/07, 32431/08

Istraga o stradavanjima tijekom prosvjeda u lipnju 1990. godine nije bila učinkovita

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su gospođa Mocanu, gospodin Stoica i Udruženje „21. prosinca 1989. godine“ iz Bukurešta.

Dana 13. lipnja 1990. godine, oružane snage su se umiješale među prosvjednike koji su okupirali Sveučilišni trg u Bukureštu i druge dijelove grada, a što je dovelo do ranjavanja i smrti nekoliko građana, uključujući i supruga prve podnositeljice, koji je ubijen hicem pištolja iz smjera sjedišta Ministarstva unutarnjih poslova. Tijekom iste večeri, drugi podnositelj i nekolicina drugih građana uhićeni su i zlostavljani od strane policijskih službenika i ljudi u civilnoj odjeći.

Događanja tijekom prosvjeda prouzročila su na tisuće žrtava te su opljačkana sjedišta nekoliko političkih stranaka i udruženja, uključujući sjedište Udruženja „21. prosinca 1989.“ Kazneni postupak koji je pokrenut zbog smrti gospodina Mocanua još uvijek traje. Istraga je pokrenuta 13. lipnja 1990. godine, a završena je 17. lipnja 2009. godine. Istraga u odnosu na drugog podnositelja je okončana.

Prva podnositeljica i drugi podnositelj su u zahtjevu pred Sudom isticali kako je došlo do navodne povrede čl. 2. i čl. 3. Konvencije, jer Rumunjska nije provela učinkovitu i nepristranu istragu koja je mogla dovesti do identificiranja i kažnjavanja onih koji su odgovorni za oružani napad.

Udruženje „21. prosinca 1989. godine“ je u zahtjevu navelo kako je došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije jer je kazneni postupak u kojemu je navedeno Udruženje podnijelo zahtjev za naknadu štete koja je nastala tijekom pljačkanja njihovog sjedišta predugo trajao.

Dana 13. studenog 2012. godine vijeće Suda je donijelo presudu u kojoj je ustanovilo kako je u odnosu na prvu podnositeljicu došlo do povrede postupovnog aspekta čl. 2. Konvencije, a u pogledu Udruženja do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije. U odnosu na drugog podnositelja nije utvrdio povredu čl. 3. Konvencije.

Drugi podnositelj je sukladno čl. 43. Konvencije podnio zahtjev za upućivanje predmeta velikom vijeću na odlučivanje.

OCJENA SUDA

U odnosu na članak 2. i članak 3. Konvencije

Rumunjska vlada je isticala kako je drugi podnositelj podnio kaznenu prijavu nadležnim tijelima tek 2001. godine, odnosno deset godina nakon predmetnog događaja. Sud je uzeo u obzir kako psihološki učinci zlostavljanja, koje je provela policija, mogu negativno utjecati na žrtvu koja zbog straha tek kasnije pokrene postupak protiv zlostavljača.

Većina žrtava, kao i sam drugi podnositelj, smogla je hrabrosti za podnošenje prijave tek kada se činilo da istraga u kaznenom postupku koji je pokrenut po službenoj dužnosti napreduje. Sud je prihvatio obrazloženje drugog podnositelja da je prijavu podnio deset godina nakon predmetnog događaja zbog toga što se nalazio u stanju bespomoćnosti i ranjivosti. Uzimajući u obzir okolnosti slučaja, Sud je zaključio da podnositelj nije propustio podnijeti zahtjev u prikladnom roku.

U odnosu na nepristranost istrage, Sud je ustanovio kako su između 1997. godine i 2008. godine, istragu provodili vojni tužitelji, odnosno službenici vojnog aparata koji je sudjelovao u gušenju predmetnih prosvjeda. Sud je zbog toga već u prethodnim slučajevima protiv Rumunjske utvrdio povredu postupovnog aspekta čl. 2. Konvencije i čl. 3. Konvencije. Broj utvrđenih povreda u tim predmetima je osobito zabrinjavajući i baca sumnju na objektivnost i pristranost vojnih tužitelja koji su proveli istragu.

Prilikom ispitivanja je li istraga bila ažurna, Sud je utvrdio kako istraga o smrti supruga prve podnositeljice traje više od 23 godine (gotovo 20 godina nakon što je Konvencija u Rumunjskoj stupila na snagu), a da je u odnosu na drugog podnositelja trajala 21 godinu. Prema mišljenju Suda, zastoji i odgode tijekom istrage doveli su u pitanje njezinu učinkovitost. Iako je Sud uzeo u obzir složenost slučaja, zaključio je kako političke i društvene okolnosti koje je isticala rumunjska vlada ne opravdavaju duljinu trajanja istrage. Upravo zbog tih okolnosti je Rumunjska pravodobno trebala ispitati ovaj slučaj i tako spriječiti bilo kakvo nezakonito postupanje.

Sud je nadalje primijetio kako je tijekom istrage došlo do dužih razdoblja neaktivnosti, a da su i sama državna tijela ustanovila da je tijekom istrage došlo do čitavog niza propusta.

U odnosu na drugog podnositelja, tužiteljstvo je odlučilo da zbog nemogućnosti utvrđivanja počinitelja i stupnja umiješanosti sigurnosnih snaga neće podići optužnicu. Međutim, nadležna tijela nisu navela konkretne razloge zbog kojih je istraga ostala bez rezultata. Štoviše, do okončanja istrage je došlo jer je u predmetnom slučaju nastupila zastara kaznenog progona.

U odnosu na prvu podnositeljicu, koja je kao član obitelji žrtve stradale u prosvjedima trebala biti upoznata s tijekom postupka pred domaćim tijelima, Sud je ustanovio kako je tužiteljstvo istu prvi put ispitalo tek dana 14. veljače 2007. godine, 17 godina nakon predmetnog događaja. Nakon toga više je nitko nije obavještavao o tijeku postupka pred sudom prvog stupnja niti pred sudom višeg stupnja koji je naložio da se predmet vrati na ponovni postupak. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako ni prvom ni drugom podnositelju nije omogućena učinkovita istraga sukladno zahtjevima čl. 2. i čl. 3. Konvencije te je utvrdio kako je došlo do postupovne povrede navedenih članaka.

U odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije

Sud je utvrdio da je dana 26. lipnja 1990. godine Udruženje „21. prosinca 1989.“ podnijelo zahtjev za naknadu štete koju je pretrpjelo u događajima od 13. do 15. lipnja 1990. godine. Budući da su odluku povodom navedenog zahtjeva nadležna tijela donijela tek 2009. godine, Sud je ustanovio kako je došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

Na ime nematerijalne štete - 30.000,00 EUR prvoj podnositeljici i 15.000,00 EUR drugom podnositelju;

Na ime troškova postupka - 2.200,00 EUR prvoj podnositeljici i Udruženju „21. prosinca 1989.“ te 9.868,92 EUR g. drugom podnositelju.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.